

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 12 februari 1901, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

1:o) I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

för kongl. hofstaten.....	kronor 1,196,900: —
» » slottsstaten	» 123,100: —

tillsammans kronor 1,320,000: —

*Angående
ökadt anslag
till Gripsholms slott.
[1.]*

har Kongl. Maj:t uti propositionen angående statsverkets tillstånd och behof uti punkten 1 föreslagit Riksdagen att höja det för Gripsholms slott uppförda anslag från 5,000 kronor till 6,000 kronor eller med 1,000 kronor.

I detta ämne har statsrådet och chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 11 januari detta år anfört följande.

Östra kungsladugården om 1 mantal, belägen nära Nyköping i Helgona socken och Rönö härad af Södermanlands län, hade enligt kongl. brefvet den 5 juni 1739 anslagits landskamreraren, landssekreteraren och landtränmästararen i nämnda län samt dåvarande slottsskrifvaren vid Nyköpings slott såsom boställslägenhet med en fjerdedel till hvardera. Beträffande den nämnda

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 4 Saml. 1 Afd. 2 Häft. (N:o 2).

slottsskrifvare anslagna fjerdedelen af kungsladugården hade genom kongl. brefvet angående byte af löner och förmåner mellan slottsförvaltaren på Gripsholm och slottsskrifvaren i Nyköping den 17 december 1782 förordnats, att vid den senares afgang, bland andra löneförmåner, den honom anslagna fjerdedel af ifrågavarande kungsladugård skulle tilläggas slottsförvaltaren vid Gripsholm att allt framgent denna beställning åtfölja. Häri hade annan ändring icke skett, än att, sedan, på sätt protokollet för hofärenden den 27 oktober 1853 utvisade, förordnats, att i stället för förutvarande såväl ståt-hållare som slottsförvaltare på Gripsholms slott för samma slott skulle anställas en intendent, ifrågavarande fjerdedel af kungsladugården tillfallit denne intendent såsom löneförmån, samt att Kongl. Maj:t den 4 oktober 1892, enligt hvad protokollet öfver hofärenden för samma dag gåfve vid handen, befalt, att de tjensteåligganden, som jemlikt nyssberörda beslut den 27 oktober 1853 varit uppdragna åt en intendent vid Gripsholms slott, dädanefter skulle bestridas af en ståt-hållare, hvilken skulle ega att därför åtnjuta alla de löneförmåner, som varit med intendentsbefattningen förenade. Hvad åter anginge de landssekreteraren, landskamreraren och landtränmästaren af kungsladugården anslagna lotterna, hade dessa i följd af ny löneroglering för landsstaten blifvit till statsverket indragna, de båda förstnämnda den 14 mars 1881 och landtränmästarens lott den 14 mars 1886.

Jemte meddelande, att någon annan fördelning af kungsladugårdens egor mellan de särskilda lotterna icke egt rum, än att inegorna blifvit dem emellan delade genom sämjedelning, åkern och ängarne år 1834 samt hagmarken år 1842, hade domänstyrelsen i skrifvelse den 20 januari 1899 anført, att, sedan Kongl. Maj:t den 16 april 1880 på ansökning af dåvarande intendenten vid Gripsholms slott dels medgifvit, att den intendenten på lön anslagna fjerdedel af Östra kungsladugården finge utarrenderas i sammanhang med den del af samma kungsladugård, som innehafts af landskamreraren i länet, dels ock föreskrifvit, att halfva arrendebeloppet, sedan deraf för redovisning innehållits den kronan behållna räntan för ifrågavarande boställandel, skulle af fögderiredogörarne tillhandahållas slottsintendenten mot qvitto, som borde biläggas specialräkenskapen, och i berörda räkenskap afföras under behörig titel, samtliga lotterna, hvilka från den 14 mars 1886 varit förenade i en arrendators hand, nu vore utarrenderade till den 14 mars 1902, de landskamreraren och intendenten vid Gripsholms slott anslagna lotterna genom ett kontrakt mot arrende af 2,060 kronor samt landssekreterarens och landtränmästarens forna lotter genom särskilda kontrakt, den förra lotten för 675 kronor och den senare för 450 kronor. Då arrendeafgifterna för landssekreterarens och landskamrerarens forna lotter sålunda uppginge till mer än 500 kronor hvardera, skulle, enligt gällande författningar, dessa lotter fortfarande

utarrenderas. Vidkommande landtränmästarens lott, för hvilken arrendet understege sistnämnda belopp, kunde det ifrågasättas, huruvida icke denna lott vore underkastad de i kongl. brefvet den 29 maj 1891 meddelade bestämmelser angående försäljning af mindre kronoegendomar, men, då alla lotterna hade sammanblandade egor och delvis gemensamma byggnader, syntes det uppenbarligen ligga i statens intresse, att landtränmästarens lott icke afyttrades. Härför talade äfven den omständigheten, att om alla lotterna förblefve i kronans ego, skulle genom deras sammanslagning under ett arrende kunna bildas en lagom stor arrendegård, å hvilken redan nu funnes tillräckliga uthus och af hvilken, sedan boningshus för arrendatorn och möjligen en arbetarebostad blifvit uppförda, borde, med det fördelaktiga läge, egendomen hade, kunna väntas en ganska afsevärd inkomst för statsverket. Hvad särskildt anginge den del af kungsladugården, som anslagits slottsintendenten vid Gripsholm på lön, syntes bemälda intendent icke kunna förmenas att, om han så önskade, vid arrendetidens slut sjelf taga denna lott om hand. Blefve detta händelsen, skulle emellertid stora svårigheter uppstå vid brukningen af de öfriga lotterna, på grund deraf att, enligt hvad en vid domänstyrelsens skrifvelse fogad karta utvisade, dels en af åbyggnaderna vid kungsladugården låge delvis på slottsintendentens lott och åtskilliga andra vore uppförda på den för lotterna gemensamma marken, dels ock tre skiften af slottsintendentens lott sköte djupt in i de öfriga lotterna och ett skifte till och med sträckte sig från kungsladugårdens södra gräns till den norra, så att egorna derigenom splittrades i två från hvarandra skilda delar. Då emellertid, om slottsintendentens lott skulle utbrytas, egoblandningen och förhållandet med byggnaderna syntes komma att vålla i det närmaste lika stora olägenheter för brukaren af denna lott som för de öfriga lotternas innehafvare och till följd deraf skulle uppstå svårigheter att på nöjaktiga vilkor erhålla brukare af jorden, vore det antagligt, att slottsintendenten skulle vara mest böjd för att låta sin lott förblifva i sambruk med de öfriga lotterna mot erhållande af den andel i det för kungsladugården blifvande arrende, som på hans lott belöpte. Härvid vore dock att märka, att vid kungsladugårdens utarrendering enligt nu gällande grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner de arrendebelopp, som af arrendatorn inbetalades, kunde blifva ganska vexlande, i det att arrendatorn kunde erhålla afdrag å arrendet ej mindre för erforderliga byggnader, hvilka medförde högre kostnad, än som motsvarade hans byggnadsskyldighet enligt arrendekontraktet, än äfven i vissa fall för jordförbättringar, såsom nyodlingar, täckdikning med mera. Den minskning i arrendekomst, som på detta sätt kunde, särskildt med afseende å behovet af ökad bostadsutrymme vid egendomen, för slottsintendenten uppstå, kunde han emellertid näppeligen antagas vilja underkasta sig, helst den förhöjning i arrendet,

som genom förbättringarna vore att förvänta under en ny arrendeperiod, sannolikt ej skulle komma honom eller hans rättsinnehafvare till godo; och då det syntes styrelsen ej kunna ifrågasättas, att de arrendeafdrag, som för ofvanberörda ändamål erfordrades, skulle afräknas endast å kronans andel i arrendet, ansåge styrelsen, att saken skulle blifva bäst ordnad så väl för slottsintendenten som för kronan såsom jordegare, om den förres lott i kungsladugården blefve till statsverket indragen med rätt för slottsintendenten att uppbära kontant ersättning.

På grund af hvad sålunda anförts hade domänstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t måtte dels förklara, att den landtränmästaren i Södermanlands län förut anslagna del af Östra kungsladugården skulle i statsverkets ego bibehållas och fortfarande utarrenderas, dels ock taga i öfvervägande, huruvida icke åtgärder borde vidtagas, för att den slottsintendenten vid Gripsholm på lön anslagna del af kungsladugården måtte, då nu löpande arrendeperiod för densamma den 14 mars 1902 ginge till ända, till statsverket indragas för att för dess räkning utarrenderas tillsammans med öfriga delar af kungsladugården.

Efter särskilda remisser hade utlåtanden i ärendet afgifvits ej mindre den 10 februari 1899 af riksmarskalksemetet, som dervid öfverlemnadt inhemtadt yttrande från ståthållaren på Gripsholms slott, än äfven den 18 augusti 1899 af statskontoret och den 27 december samma år af kammarkollegium.

Af dem, som sålunda yttrat sig i ärendet, hade ståthållaren på Gripsholms slott och riksmarskalksemetet förklarat sig icke hafva något att erinra mot hvad domänstyrelsen föreslagit i afseende å dispositionen af den slottsintendenten vid Gripsholm på lön anslagna del af Östra kungsladugården, under förutsättning att slottsintendenten tillerkändes rätt att i stället för afkomsten af den mistade lönejorden af statsverket uppbära kontant ersättning.

Statskontoret hade erinrat, att i öfverensstämmelse med förberörda kongl. bref den 16 april 1880 funnes efter nämnda tid uti vederbörande fögderispecialräkning å arrendemedlen mot intendentens, numera ståthållarens å Gripsholm qvitto afförd den honom tillkommande andel deraf, under det att samma medel icke funnes upptagna i Gripsholms slotts räkenskaper; och hade statskontoret vidare anført, att vid den reglering, som af 1809—1810 årens Riksdag vidtagits med slotts- och hofstaterna, såsom allmän grundsats faststälts, att »Kongl. Maj:t skulle i underdånighet erbjudas en viss bestämd summa årligen till dess hof- och hofstallstators underhåll, emot det att Kongl. Maj:t i nåder täcktes till Riksens höglofliga Ständers fria disposition öfverlemnna de kungs- och kungsladugårdar med tillhörande hemman och lägenheter, som dittills stått under Kongl. Maj:ts och dess höga företrädares enskilda

disposition.» I öfverensstämmelse med denna grundsats hade ock Rikets Ständer uppfört å stat till Gripsholms slotts underhåll och nödig betjenings aflöning 2,000 riksdaler, hvarvid emellertid, såvidt statskontoret kunnat finna, slottsförvaltarens förmån af Östra kungsladugården icke tagits i beräkning. Såsom vilkor för anslaget utgående hade bestämts, att från 1810 års början de inkomster, som dittills influtit i Gripsholms slottskassa, skulle till statskontoret direkt levereras, hvarefter i kongl. brefven den 23 augusti 1810 och den 7 augusti 1816 vidare föreskrifvits, att de nämnda slottskassa förut tillfallande inkomster skulle ingå till statsverket och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län uppbäras. Af hvad sålunda förekommit ville det synas statskontoret, som om den slottsförvaltaren vid Gripsholms slott enligt kongl. brefvet den 17 december 1782 på lön anslagna del af Östra kungsladugården bort vid 1810 års reglering af slotts- och hofstaterna till statsverket indragas, samt att i följd häraf ersättning för indragningen icke kunde till slottskassan anvisas, med mindre Riksdagens medgifvande dertill vunnits; och hade på grund häraf statskontoret, som i öfrigt instämt i hvad domänstyrelsen föreslagit, hemställt, att, derest Kongl. Maj:t skulle finna Gripsholms slottskassas behof kräfva, att densamma bereddes ersättning för den minskning i inkomster, som uppkomme genom indragning till statsverket af ifrågavarande del af Östra kungsladugården, Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen äska erforderlig förhöjning i det till Gripsholms slott uppförda anslaget.

Kammarkollegium hade till en början erinrat, att vid 1809—1810 årens riksdag för slottsförvaltaren vid Gripsholm upptagits och beräknats indelta räntor till sammanlagdt belopp af 33 riksdaler 16 skillingar bankomynt efter kronovärdering, i hvilket belopp räntan från slottsförvaltarens andel af Nyköpings Östra kungsladugård ingått med 6 riksdaler 32 skillingar enahanda mynt, eller 10 kronor, men att för åstadkommande af förenkling i räkenskaperna nämnda räntor sedermera, jemlikt kongl. brefvet angående reglering af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel den 19 augusti 1851, till statsverket indragits mot kontant ersättning, beräknad efter markegång till 230 riksdaler bankomynt, eller 345 kronor. Beträffande den af statskontoret anmärkta, vid 1809—1810 årens riksdag vidtagna reglering för indragning till statsverket af särskilda i riksdagshandlingarna närmare angifna kronoegendomar, hvilka dittills stått under Kongl. Maj:ts enskilda disposition, hade kammarkollegium anfört, att denna reglering så mycket mindre kunnat eller bort utsträckas till ifrågavarande kungsladugård, som denna egendom vid tiden för nämnda riksdag icke stått under Kongl. Maj:ts enskilda disposition, utan innehafts såsom ett vanligt boställshemman af särskilda löningstagare enligt fastställda specialstater. På grund häraf, och då de inkomster, som jemlikt kongl. brefven den 23 augusti 1810 och den 7 augusti 1816 skolat

indragas från Gripsholms slottskassa, icke afsett någon del af nu ifrågasvarande egendom, från hvilken arrendet ej ingått till slottskassan, hade kammarkollegium funnit de af statskontoret åberopade omständigheter i afseende å vilkoren för åtnjutande af vissa i riksstaten för slotts- och hofstaterna uppförda anslag sakna betydelse för nu föreliggande fråga om indragning till statsverket af återstående delen af Nyköpings Östra kungsladugård, hvilken andel, på sätt jemväl statskontoret antydt och Kongl. Maj:ts beslut angående lönereglering med mera för slottsintendenten den 12 juni 1866 gåfve vid handen, fortfarande innehades såsom boställsförmån. Domänstyrelsens ofvanberörda, af indelningshafvaren godkända förslag hade för den skull synts kollegium icke kunna genomföras, med mindre full ersättning bereddes indelningshafvaren för den minskning i inkomst, som till följd af indragningen honom tillskyndades. I detta afseende hade kollegium, som i öfrigt ej haft något att erinra mot bifall till hvad domänstyrelsen föreslagit och hemställt beträffande kungsladugårdens framtida disposition, erinrat, att boställshafvarens inkomst från egendomen, sedan ofvanberörda, kronan numera behållna ränta, 10 kronor, blifvit afdragen, under nu löpande arrendeperiod utgjort 1,020 kronor årligen, till hvilket belopp indelningshafvarens ersättning för boställsförmånen syntes kunna uppskattas och för framtiden bestämmas.

Departementschefen har för egen del anfört, att han, lika med domänstyrelsen och öfriga i ärendet hörda myndigheter, ansåge, att det skulle vara för statsverket fördelaktigast, att den andel af Östra kungsladugården, hvilken såsom löneförmån för närvarande innehades af ståthållaren vid Gripsholms slott, vid arrendetidens utgång, den 14 mars 1902, indroges till statsverket och utarrenderades tillsammans med öfriga lotter af kungsladugården. Denna uppfattning delades äfven, enligt hvad departementschefen inhemtat, af statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Med afseende å hvad kammarkollegium meddelat erfordrades emellertid, för att en sådan indragning skulle kunna ske, att ståthållaren vid Gripsholms slott bereddes godtgörelse för den minskning i löneinkomster, som härigenom skulle komma att tillskyndas honom, och hvilken godtgörelse departementschefen ansåge böra bestämmas till i jemnt tal 1,000 kronor.

Under framhållande, att ifrågasvarande framställning allenast afser ett utbyte af en indelning mot ett kontant anslag och sålunda i verkligheten icke medför någon utgift för statskassan, men tvärtom, derigenom att berörda kungsladugård blir i sin helhet stäld under domänstyrelsens förvaltning och kan genom ett enda kontrakt utarrenderas, fördelar för statsverket kunna uppstå, hemställer utskottet,

att Riksdagen må höja det för Gripsholms slott uppförda anslag från 5,000 kronor till 6,000 kronor eller med 1,000 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

2:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring. *Öfriga ordinarie anslag.*
Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, i hvilka förändring här ofvan icke blifvit ifrågasatt, må i 1902 års riksstat upptagas till oförändrade belopp.

Extra anslag.

3:o) Sedan med anledning af en utaf Kongl. Maj:t gjord framställning 1897 års Riksdag för yttre restaurering af Stockholms slott beviljat 500,000 kronor och deraf på extra stat för hvartera af åren 1898, 1899, 1900 och 1901 anvisats en femtedel eller 100,000 kronor, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1902 af nämnda anslag bevilja återstående femtedelen eller 100,000 kronor. *Angående anslag till yttre restaurering af Stockholms slott.*
[2.]

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för yttre restaurering af Stockholms slott af härför beviljad anslag anvisa på extra stat för år 1902 återstående femtedelen eller 100,000 kronor.

Stockholm den 12 februari 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Bil. Litt. A.**Tabell öfver ordinarie anslagen under riksstatens
Första hufvudtitel.**

1901 års riksstat anslår:		Förslag till blifvande riksstat:	
Anvisning i kontant.		Anvisning i kontant.	
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Kongl. Hof- och Slottsstaterna.			
Kongl. hofstatsanslagen.			
748,000	—	Kongl. Maj:ts hofhållning	748,000
192,000	—	Hans Kongl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan	192,000
26,000	—	Hans Kongl. Höghet Hertigen af Vestergötland	26,000
26,000	—	Hans Kongl. Höghet Hertigen af Nerike	26,000
28,000	—	Hennes Kongl. Höghet Hertiginnan af Dalarne	28,000
56,400	—	För underhåll och vård af möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kongl. slotten	56,400
45,000	—	Kongl. hofstallets utfodring	45,000
22,500	—	Polis-, lys- och renhållning vid kongl. slottet och Arfprinsens palats	22,500
3,000	—	Rosersbergs slott	3,000
50,000	—	Ved och kol för de kongl. hofven	50,000
S:gr 1,196,900	—	S:gr 1,196,900	—
Kongl. i.slotten.			
63,000	—	Reparationer å Stockholms slott med flera för de kongl. hofven upplåtna byggnader	63,000
11,250	—	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid kongl. slottet och Arfprinsens palats	11,250
24,600	—	Drottningholms slott	24,600
5,000	—	Gripsholms slott. Nuvarande belopp	5,000
	—	Ökas med	1,000
8,250	—	Ulriksdals slott	8,250
8,000	—	Haga lustslott och park	8,000
3,000	—	Strömsholms slott	3,000
S:gr 123,100	—	S:gr 124,100	—
S:a 1,320,000	—	Summa 1,321,000	—

*Bil. Litt. B.***Tabell öfver extra ordinarie anslag under riksstatens
Första hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
För yttre restaurering af Stockholms slott.....	100,000	—